

Fíggjargølan í Íslandi:

Álvarslig brek í bankaskipanini

— siga íslenskir tingmenn og vilja kvetta sambandið millum bankavaldið og Altingið

Í kjakinum, sum fylgt hefur í kjalarvörri á sonevnda Hafskipsmálinum í Íslandi, hava nógvir av íslensku Altingsmonnunum kravt, at tann íslenska bankaskipanin verður tikin til viðgerðar og kannað til rótina. Guðrún Helgadóttir (Alþýðubandalag) segði undir orðadráttinum um málið í Altinginum, at tað var eitt treytarleys krav frá íslensku tjóðini, at tinglimirnir ikki fóru heim til jóla uttan so, at »stórvask« var framt á bankaskipanini allari sum hon var. Og Jón Bladvín Hannibalsson (Alþýðuflokkur) segði fyrri tinginum, at bankaskipanin var »ábyrgdarlest ránsmannablei«.

Størsta fíggjargølan í Íslandi

Uppskot hefur nú verið lagt fyrri Altingið, at einans handilsmálaráðharrin kann hava heimild at seta limir í ríkisbankanevndina og at tingmenn ikki kunnu vera limir í nevndini. Tilvæntið til uppskotið er, sum kunnugt, at tann núverandi idnaðarmálaráðharrin, og fyrrverandi fíggjarmálaráðharrin, Albert Guðmundsson, var formaður hjá bankanevndini í íslenska Sjóvinnubankanum og samstundi stjórnarformaður í Hafskip um tað mundið, íslenski Sjóvinnubankin gav Hafskip tey stóru lánini, nú næstan hava kollsiglt bankan. Fleiri av Altingsmonnunum ásannaðu, at Hafskip-málið var størsta fíggjargølan í Íslandi síðan seinna heimsbardaga. Tað tykist sera ónáttúrligt, søgdu teir, at íslenska löggávvaldið, Altingið, velur sínar egnu limir í bankanevndirnar og harvið toyggir armarnar yvir til tað útinandi valdið. Guðmundur Einarsson (Bandalag Jafnaðarmanna) segði í hesum sambandi, at nógvar milliónir krónur vóru oystar út úr einum ríkisbanka, uttan at tingmenn yvirhøvur høvdu minst hóming av, hvat veruliga hendi. Ímeðan royndu teir eftir forimuni at pressa út nakrar fáar krónur í neyðug tiltøk, og fleiri átrokandi uppávur máttu biða vegna fíggjartrot.

Bankarnir »stolið sparipeningin«

Jóhanna Sigurðardóttir (Alþýðuflokkur) segði eisini undir hesum kjakinum, at sera álvarslig brek vóru á bankaskipanini og at hon skjótt fór at leggja fram uppskot um, at bankarnir einans høvdu heimild til at lána út ávíst lutfall av eginpeninginum. Øll skipanin sum hon var mátti reviderast, tí sum støðan er nú, eru bankarnir púra stjórnarleysir. Sum nevnt segði Jón Balcvin Hannibalsson, at bankarnir vóru einki annað enn ránsmannabøli, og hann legði afturat, at teir, tey farnu tiggjuárini, høvdu stolið allan sparipeningin frá almenninginum. Umrøðan um støðuna hjá ríkisbankunum og sambandið millum teir og Altingið, var sera opin-skárað, og avgjörður vilji kókm fram hjá stórum meirluta av tingmanningini at umleggja núverandi skipan, gera hana meira sjálvstøðuga og knýta hana at almenari og óheftari grannskoðan.

Partabrævaeigarar tapa alt

Hafskip fór formliga á húsagang 6. desember. Tað var ein av størstu fyrítøkunum í Íslandi, hevði fleiri hundrad mans í arbeiði og umboðsstovur nógva-staðni í Europa og Amerika. Í lötuni tykist eingin vita, hvussu nógvan pening fyrítøkan, íslenski Sjóvinnubankin og partabrævaeigararnir fara at missa, men tað er heilt greitt, at talan er um fleiri hundrad milliónir íslenskar krónur. Tann sum fer at missa mest er íslenski Sjóvinnubankin. Í lötuni er tap hansara mett at vera umleið 300-350 millión ísl. krónur (uml. 75-85 milliónir for.kr.) Partabrævaeigarar í Hafskip tapa eisini allan sin pening, umleið 25 millión for.kr.

Inntøkan kortin vaks

Tað ironiska í hesum málinum er, at á hesum er inntøkan hjá Hafskip vaksin ómetaliga nógvgvna skipaflutning beinleiðis millum Ameriku og Europu. Vøksturin er mettur at vera meira enn 300 millión. for. kr. Men

samstundis vaks kostnaðurin uppáftur meira, til uml. 350 mill.

for. kr., og tað var hetta hall, ið fórði við sær tað endaliga skráðlið hjá Hafskip. Tað, sum valdaði mest í hesum, var, at kostnaður við flutningin yvir Atlantshavið var nógvgv størri enn roknað var við. Harafturimóti stóðust útrokningar um inntøkuna so dánt. Orsøkin til at Hafskip fór á húsagang er tí rætt og slætt tann avgerðin hjá felagnum, at byrja altjóðahandil við flutningi um Atlantshavið í kapping við tey stóru skipafeløgini. Hetta beindi fyrri felagnum eftir nøkrum mánaðum, og tað visir skilliga, siga teir konu, at eitt litið skipafelag yvirhøvur ikki hefur fíggjarmegi til at standast í altjóða handilsligari kapping.

Moralsk endurútbúgving

Tað størsta íslenska skipafelagið, Eimskip, hefur nú keypt størsta partin av ognini hjá Hafskip. Nógvgv eiga partabrov í Hafskip, og teir størstu eiga uml. 1,5 mill. for.kr. Tilboðið Eimskip hefur gjørt fyrri ognirnar hjá Hafskip, og uml. 1 mill. for. kr. Av hesi upphæddini er 45% í rentufrið láni og skal vera galdið fyrri ár 2001. Tað er soleiðis Eimskip, ið her ger kvettið.

Úr útheimi

Edvard Jonsson
skrivar

Atlanin er at fáa meira av tilfari um vaburskipti í atlanin-um í Tíðindablaðið Sosialin.
Vit fara nú sum eina roynd hvønn hósdeg at greiða frá ymsum úr útheimi. Tað er Edvard Jonsson, faddur og oppvaksin í Íslandi men í dag busitandi í Faroyum, sum fer at koma við áhugaverðum greinum. Tær fara at feina um alt frá politikki til mentan og onnur vaburskipti.

Grundlæran í søguni, sum nógvgv íslendingar og teir flestu íslensku Altingsmennirnir eru komnir fram til, er tann, at tað verður neyðugt at forða fyrri allari partapolitiskari uppleggging í bankahandil og at bankaefirlitið má vera ein sjálvstøðugur, óheftur stovnur, ið politikarar ikki kunnu ávirka á nakran hátt. Ein av Altingskvinnunum segði, at neyðugt verður við moralskari endurútbúgving av bankaskipanini og politikarunum. Tað verður eisini umráðandi at forða fyrri, at einstaklingar kunnu koma í ta støðu, at fáa høvi til at misnýta almennar stovnar og almenndan pening. Granskingarnevndir mugu eisini setast til tess at kanna starvssemið hjá bankunum og hesar nevndir skulu virka fyrri opnum tjøldum og uttan nakran sum helst hulduskap. Avleiðingarnar av Hafskipmálinum verður tí kanska ein stór moralsk og politisk endurmeting av bankavaldinum og sambandi tess við politikararnar. Um so er, verða kanska tær stór upphæddirnar, ið nú tykjast fara fyrri skeyti, til onkra samfelagsliga nyttu. Og kanska kundur aðrar smær tjóðir lært av tí íslenska døminum.

-etj.